

Кіндрацька Л. М.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ОБ'ЄКТИВНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ОНОВЛЕНОЇ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Цілком природно, приступаючи до написання будь – якого наукового тексту, починаєш із ознайомлення із науковими доробками інших авторів. Протягом багатьох років досить ґрунтовно вивчалися публікації зарубіжних науковців, що мало під собою певний сенс. Якщо вести мову про сферу обліку, то перші ознайомлення із міжнародними підходами до його ведення відповідно до рекомендованих облікових стандартів якраз і відбувалися завдяки таким публікаціям. Інакше і не могло бути, оскільки процес запровадження принципів міжнародних стандартів обліку і звітності у вітчизняну наукову практику набув обертів, починаючи із 90х років , хоча і не далекого, 20го століття.

За час, що минув, а це в історичному плані досить короткий період, неповних 25 років, в Україні зроблено дуже багато в напрямі наближення вітчизняних методик до положень МСФЗ. Слід зазначити, що трансформаційні процеси були і є ефективними, що навіть дає підстави вести мову про перехід до нової ідеології обліку, що вже успішно запроваджена у банківські установи України. На цьому фоні опубліковано багато праць вітчизняних науковців із обґрунтуванням їх чітких і ясних позицій , хоч нерідко протилежних. Тому завдання кожного дослідника – приписати себе до однієї з них і послідовно працювати в напрямі її обґрунтування з метою вдосконалення обліково – аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Інколи аргументи опонентів бувають настільки переконливими, що чуттєвий світ власного бачення проблеми змінюється під її тиском.

У монографії «Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія»М. С. Пушкар зазначає, що в публікаціях з обліку не має оригінальних підходів до подальшого розвитку теорії, нових ідей, концептуальних гіпотез, широких узагальнень [1, с. 9]. Звучить доволі категорично, а тому відразу викликає супротив. Але треба віддати належне науковцю за його власний погляд, який далі чітко аргументує свої позиції.

Дійсно, теорію обліку, особливо в умовах сучасних економічних трансформацій, треба бачити у розвитку, інакше будемо консервувати старі ідеї, позбавляючи користувачів інформацією можливості виокремлювати важливі складові впливу на результативність господарських процесів. Вважаю, що активність розвитку облікових концепцій, визначення їх змісту повністю залежить від комплексу інформації, потрібної управлінцям різних рівнів. Саме тому змушені відсунути систему обліку на другий план, надавши пріоритету запитам щодо обсягу інформації, її структури та деталізації.

Втім, дослідникам у сфері бухгалтерського обліку хотілося б (за можливості) запобігти непродуктивному обговоренню багато чисельних, хоча не завжди продуманих проблем, як це свого часу мало місце стосовно управлінського обліку.

Нині на часі – відійти від розгляду обліку як вийнятої практичної сфери без жодної прив'язки до суспільних наук. У цьому сенсі маємо нові напрями досліджень – інституціональна теорія бухгалтерського обліку та його функції у забезпеченні сталого розвитку суб'єкта господарювання. Суттєвий вплив на ці напрями чинить розвиток інформаційних технологій, що призводить до появи нових об'єктів обліку, відтак, за багатьма позиціями розвиток облікової практики випереджує розвиток теорії. Змінилися також підходи до регулювання облікових норм і правил з боку вітчизняних регуляторів. Запровадження і облікову практику міжнародних стандартів фінансової звітності по суті призводить до превалювання наднаціональних тенденцій розвитку обліку над національними [2, с. 18].

Водночас, не можна легковажно, не розбираючись, відкидати напрацювання попередників у царині бухгалтерського обліку, як і засуджувати кожного, хто наслідиться насмілиться критикувати як новації, так і традиції в обліковій практиці.

Науковцям, що займаються дослідженнями бухгалтерського обліку слід урахувати два важливі моменти. По – перше, необхідно визначити ключові елементи розвитку обліку у майбутньому; по – друге, важливо оцінити міру впливу міжнародних стандартів, регуляторної політики та професію бухгалтера загалом. Це включає багато компонентів, починаючи із підвищення зацікавленості фінансистів обліковою інформацією, нормами і правил складання звітності і закінчуючи навчанням і розвитком креативного мислення бухгалтера майбутнього.

Тільки у такий спосіб бухгалтерський облік як специфічна інституція зможе бути активним елементом сучасної інформаційної економіки.

Без сумніву, бухгалтерська інформація набуває чітких ознак важливого ресурсу, нарівні із матеріальними, людськими складовими виробничого процесу. Це суттєво розширює систему зв'язків, що його регулюють і зміцнює основу обліково – аналітичної системи господарюючого суб'єкта з поступовою її трансформацією у єдину інформаційну систему управління.

Складність полягає в тому, що ця система перебуває у стані безперервної зміни. Щоб мати реальну уяву про її стан в кожний конкретний момент, необхідно тримати її під постійним контролем, що можливе завдяки комплексу інформації, продукованої системою.

Певна річ, тут не логічно вести мову окремо про облікову, аналітичну, планову чи контрольну інформацію.

Для ефективного управління необхідно не тільки відпрацювати процедуру його обліково – аналітичного забезпечення, а й створити постійний потік формування нових даних.

З урахуванням цього має сенс професор З. В. Гуцайлюк, ставлячи проблему визначення ролі обліку і контролю у ринковій економіці через

призму формування нової концепції і підвищення соціальної ролі бухгалтерського обліку [3].

Кожен з науковців, хто переймається проблемами бухгалтерського обліку зобов'язаний прислухатися до власного голосу стосовно оновлення його теорії, методології з метою вдосконалення облікової практики.

Література:

1. Пушкар М. С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія / М. С. Пушкар // Монографія. – Тернопіль, Карт – бланш, 2007. – 359 с.
2. Панков В. В. Институциональная теория бухгалтерского учета и аудита: / В. В. Панков // учебное пособие. М.: - «Информ бюро», 2011. – 168 с.
3. Гуцайлюк З. В. Облік і контроль у ринковій економіці: елементи концепції: З. В. Гуцайлюк // Монографія / . – Тернопіль: Крок, 2013. – 176 с.

УДК 657

Крупка Я.Д.,

д.е.н., професор кафедри обліку у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет

НОВІ ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ІНВЕСТИЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Інвестиційна діяльність є однією з найважливіших сфер господарського життя підприємства. Вона охоплює значні часові періоди, ґрунтується на довгостроковій перспективі, вимагає значних фінансових ресурсів для оновлення матеріальної бази, запровадження інноваційних технологій, розширення виробництва, завоювання нових ринків сировини та енергетичних ресурсів, збуту випущеної продукції.

Однак сучасна методологія обліку та розкриття інформації спрямована в основному на формування змісту та принципів поточної операційної діяльності підприємств без врахування технологічних, організаційних та правових особливостей здійснення інвестиційних процесів на підприємстві.

При цьому часто порушується найбільш суттєве обмеження, що впливає з основоположних концепцій і принципів бухгалтерського обліку: зиск від облікової інформації для осіб, які приймають рішення, має бути вищим, ніж витрати на одержання цієї інформації. Співвідношення "витрати-результат" вважається однією з найбільш важливих характеристик облікової інформації, особливо в інвестиційній сфері. Всеохоплююче обмеження "вигода вище від витрат" дозволяє встановити глибину облікової інформації, необхідний ступінь деталізації облікових та звітних даних щодо минулих і теперішніх подій з перспективою реальної оцінки ефективності інвестиційних вкладень на майбутнє. До того ж не можна не згадати ще про одне дуже важливе обмеження в обліку – суттєвість інформації. Воно близьке до попереднього і означає обмеження порогу визнання інформації. Вважається, що статті і суми,